Poštarina plaćena u gotovu

† DR STJEPAN MARKULIN 20. VII. 1885. — 15. V. 1940.

OBITELJ

20. SVIBNJA BR. 19-20 1940

OBITELJ

ČASOPIS ZA HRVATSKU KUĆU I PORODICU

U ZAGREBU 20. SVIBNJA 1940.

GODINA XII. BROJ 19./20.

Izgubili smo dragog prvaka

Iza smrti Dra Stjepana Markulina

Napisao Dr Josip Andrić

Ostavio nas je onaj, bez kojega valjda nikad ne bi bilo ove naše »Obitelji«. Proživjevši 54 godine života, puna neumornog, svestranog, idealnog, nesebičnog rada, preselio se 15. svibnja, usred mjeseca cvijeća i mladosti, u vječnost dr Stjepan Markulin, odbornik Hrvatskog Književnog Društva sv. Jeronima, koji je, kad je došla misao, da se osnuje naš časopis »Obitelj«, najviše pridonio, da je ona i ostvarena. I zato sve nas, koji se već dvanaestu godinu vjerno i preko svih poteškoća ustrajno okupljamo oko ovog jedinog hrvatskog katoličkog obiteljskog časopisa ove vrste, obuzima duboka bol nad ranom i nenadanom smrću ovog suosnivača »Obitelji« i veliko zahvalno štovanje prema njegovoj nezaboravnoj uspomeni.

Dr Stjepan Markulin bio je sin siromašnog činovnika hrvatske vlade te se rodio 20. srpnja 1885. Rano je izgubio oca, pa mu je majka živjela u velikom siromaštvu bez mirovine. U tim teškim materijalnim prilikama odgajala je svog jedinca usadivši mu u dušu neizbrisive značajke skromnosti, radinosti i pobožnosti. Tom majčinu odgoju zahvaljivao je dr Markulin najvećim dijelom to, što je postao aktivan i neustrašiv hrvatski katolički javni radnik, u čemu se isticao cijelog svog života. Kao dobar sin dobre majke, koja mu je umrla, kad mu je bilo tek 19 godina, baštinio je od nje sve divne vrline kreposne duše, dobrog srca, neograničenog pouzdanja u Boga i nesebične brižljivosti za sve, što je na ovom svijetu plemenito, lijepo i dobro. A kako je sam bio prerano otrgnut od svojih roditelja njihovom smrću, te je već u mladim godinama ostao lišen onoga, što obitelj daje djetetu, rodila se u njemu već rano težnja,

† DR STJEPAN MARKULIN

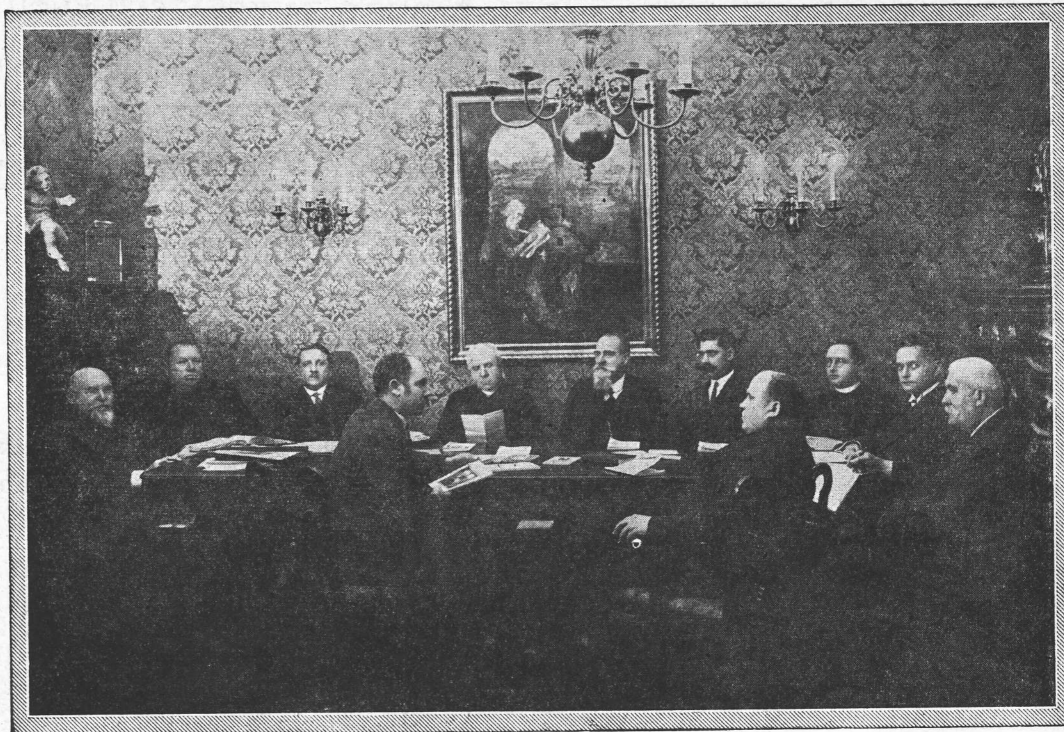
da osnuje svoju vlastitu obitelj. Oženio se u 25. godini i postao neizmjerno dobar muž uzorne svoje žene i brižan otac jednoga sina i dvije kćeri obasipajući ih sve neiscrpivim obiljem svojih osjećaja i ljubavi. Bio je uzor-otac jedne uzor-obitelji, za koju je živio i u kojoj je nalazio svu radost nesamo u časovima sreće i zadovoljstva, nego još više onda, kad se život prema njemu pokazao tvrd, nesmiljen, kako je to nažalost prečesto bivalo.

Dr Markulin je želio postati arhitekt, graditelj, jer je za graditeljstvo imao mnogo smisla. Ali u ono doba u Zagrebu još nije bilo tehničke visoke škole, pa tko je htio studirati koju tehničku struku, morao je ići na nauke u Beč, Prag, Berlin ili u koje drugo veliko evropsko središte. Tako bi bio i on morao poći u jedan od tih gradova na studij graditeljstva, a za to on bez oca i bez majke nije imao sredstava. Zato je izabrao zvanje, za koje je mogao svršiti nauke na Hrvatskom Sveučilištu u Zagrebu: učio je pravne nauke kao i njegov otac. Ali znajući, kako mu je otac kao činovnik bio zavisan od teškog tadanjeg političkog pritiska, on je želio odabrati zvanje, u kojem će biti nezavisan. I tako se posvetio odvjetničkom zvanju te je g. 1912. otvorio odvjetničku pisarnu u Zagrebu.

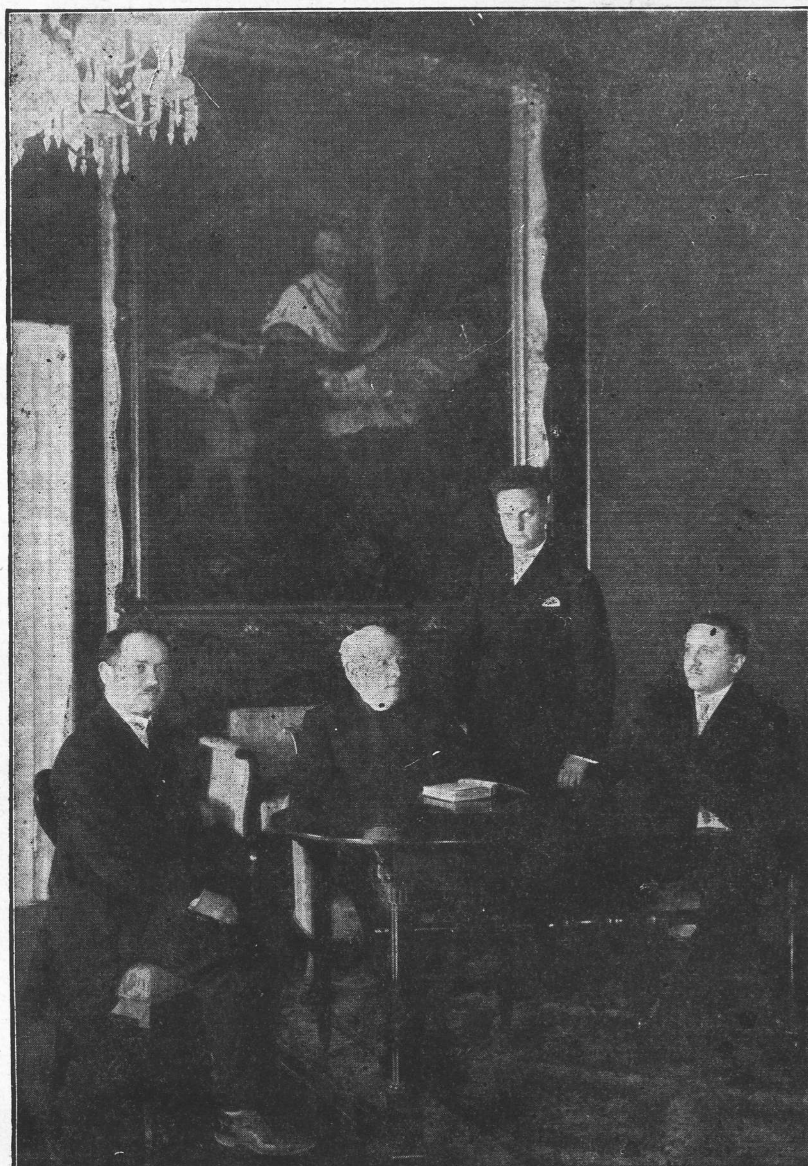
Bio je odvjetnik, ali odvjetništvo je ipak ispunjalo manji dio njegova života i rada, samo toliko, koliko mu je bilo potrebno, da smogne za uzdržavanje svoje obitelji. Sav ostali dio svog vremena posvećivao je javnom radu na svim poljima hrvatskoga katoličkog djelovanja.

Već kao sveučilištarac priklonio se hrvatskom katoličkom pokretu, što ga je protiv tadanjeg silno jakog liberalizma bio pokrenuo krčki biskup dr Antun Mahnić osnovavši časopis »Hrvatsku Stražu« i malo iza toga đački časopis »Luč«. Kad je onda održan g. 1906. prvi đački katolički sastanak na Trsatu, bio je tu i naš Markulin, a kad je u studenom iste godine u Zagrebu osnovano Hrvatsko katoličko akademsko društvo »Do-

DR STJEPAN MARKULIN NA SVEČANOJ JUBILARNOJ SJEDNICI ODBORA HRVATSKOGA KNJIŽEVNOG DRUŠTVA SV. JERONIMA
prigodom njegove šezdesete godišnjice 1928. godine

Dr Stjepan Markulin je bio tada blagajnik Društva sv. Jeronima te je ovdje na slici treći s lijeva
Foto Firšt

magoj«, bio je Markulin među njegovim osnivačima. Iz toga katoličkog društva hrvatskih sveučilištaraca razvio se zapravo sav hrvatski katolički pokret širom domovine, nazivan baš zato često i domagojskim pokretom, a naš dr Markulin mu je eto bio među prvim članovima i ostao to do kraja svoga života nesamo kao nepokolebivi pristaša, nego i kao najneumorniji trudbenik na svim područjima tog pokreta.

Biti domagojski katolički inteligenat značilo je uvijek biti aktivan javni katolički radnik svagdje, gdjegod te život postavi. Tip, uzor takvog pravog domagojskog inteligenta bio je dr Stjepan Markulin. Gdjegod se pojavio, tu je razvijao golemu aktivnost stvaranja. Nigdje on nije mogao biti samo promatrač ili tihi simpatizer ovog ili onoga katoličkog djelovanja, nego je u svako takvo djelovanje posezao najaktivnije i sam, pa kad bi mnogi već bili možda klonuli, on je neumorno nastavljao započeto djelo stojeći uvi-

Slika lijevo:
DR STJEPAN MARKULIN S DON FRANOM BULIĆEM
u društvu s drom Velimirom Deželićem sinom i drom Josipom Andrićem, fotografirano g. 1928. u nadbiskupskom dvoru pred slikom kardinala Haulika
Foto Firšt

Slika lijevo:

DR VELIMIR DEŽELIĆ ST. I DR STJEPAN MARKULIN

u društvu s velikim prijateljem Hrvata češkim svećenikom-novinarom Ladislavom Zamykalom (umro g. 1937.) i s predstavnicima slovenskog katoličkog knjižarstva u Ljubljani, fotografirano u Ljubljani godine 1939.

Slika dolje:

HRVATSKI, SLOVENSKI, SLOVAČKI I POLJSKI PREDSTAVNICI KNJIGE I ŠTAMPE U POZNANJU G. 1931.

Fotografirano u tiskari Društva sv. Vojćeha u Poznanju: dr Markulin sjedi na stepenicama tiskarskog stroja, kojim se tiska najveći poljski katolički ilustrovani tjednik „Przewodnik Katolicki", te je na slici lijevo straga drugi

jek na stanovištu, da ono, u čem se ne kani do kraja i preko svih poteškoća ustrajati, ne treba ni započeti. Samo ustrajnost nosi pravi uspjeh i pobjedu. To je bilo ravnalo dru Markulinu u svemu radu, pa se u tom načelu zrcale značajke njegova djelovanja, ali i premnoga njegova stradanja i razočaranja.

Najviše je svoje ljubavi, brige i rada dr Markulin cijelog svog života posvećivao hrvatskoj katoličkoj štampi kao glavni stup Pijeva Društva, glavnog propagandističkog središta hrvatske katoličke štampe, i djelujući preko 19 godina u Hrvatskom Književnom Društvu sv. Jeronima kao odbornik i blagajnik. Dane i noći je nesebično i požrtvovno davao za napredak hrvatskoga katoličkog štiva i katoličke knjige, iako sam nije bio prvenstveno pisac. Neizmjerne su njegove zasluge na tom polju, na kojem je eto i njegovim nastojanjem nikla i naša »Obitelj«.

Dr Markulin je u mladosti htio postati graditelj. Cijelog je svog života doista bio pravi graditelj, neumorni stvaralac, gdjegod je na hrvatskom katoličkom polju trebalo nešto ostvariti. Nikad nigdje nije rušitelj, prigovarač, negativni kritičar, skeptik, nego svagdje samo pozitivni radnik, neumorni graditelj, neslomiv idealista.

Danas tog katoličkog pregaoca i prvaka nema više među nama. Ostavio nas je otišavši u vječnost, da ondje primi nagradu za sve, što je u životu plemenito radio i stvarao, i za sve, za što je u svom idealizmu i požrtvovnoj nesebičnosti morao trpjeti i stradavati. Mi ćemo mu, koji ostadosmo za njim, sačuvati trajnu uspomenu zahvalnosti, a povijest katoličke Hrvatske sačuvat će njegovo ime među najistaknutijim imenima svojih velikih sinova i prvaka.

Slika desno:

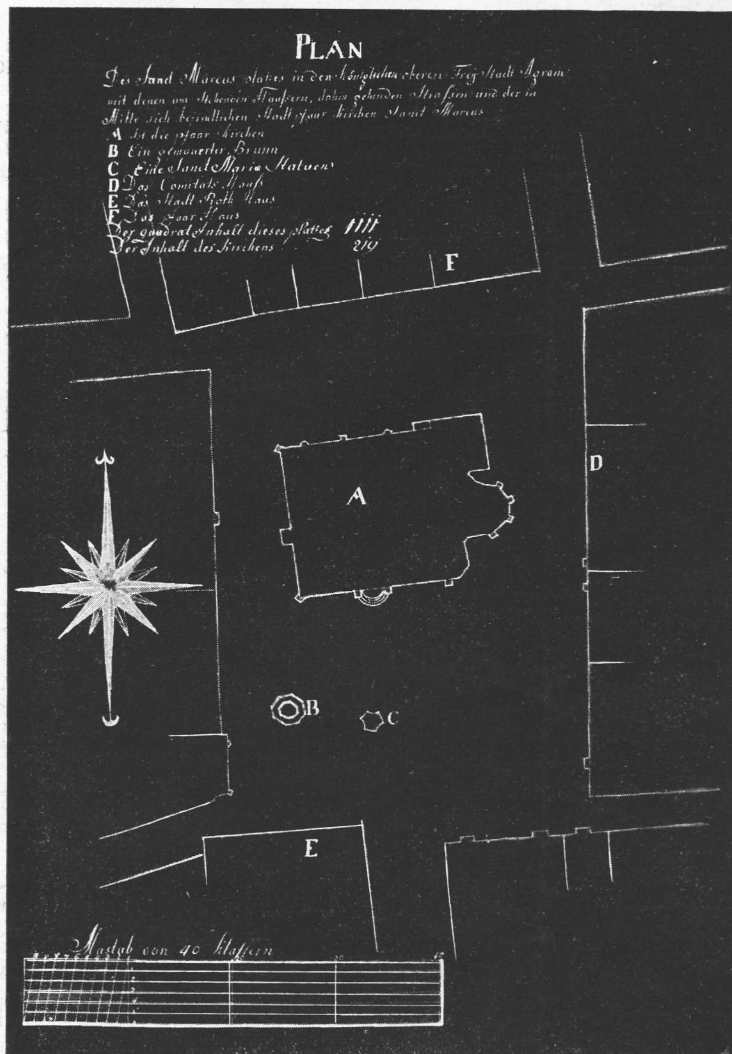
DR MARKULIN S MSGROM DROM FERDOM ROŽIĆEM, PREDSJEDNIKOM DRUŠTVA SV. JERONIMA,

u Koloseumu u Rimu za vrijeme svečanoga hrvatskog hodočašća u Svetoj Godini 1933.

Foto „Obitelj"

HTJELI SRUŠITI CRKVU SV. MARKA

Zabilježio Juraj Lahner

NACRT TRGA SV. MARKA G. 1786.

Godine 1786. upriješe magistrat grada Zagreba na Gričkim Goricama, te županija zagrebačka i tadašnji ban hrvatski Franjo grof Balaša, da se s trga Gornjega grada ukloni crkva sv. Marka, a za župsku crkvu da se dobije bivša isusovačka crkva sv. Katarine. Među ostalim razlozima navode, da je trg sv. Marka premalen za držanje običajnih godišnjih sajmova, pa bi se rušenjem crkve sv. Marka znatno proširio na ures samome gradu.

Da svoje tvrdnje bolje potkrijepe i da na višim mjestima lakše uspiju, dadu načiniti i nacrt trga sv. Marka i prilože ga svojim spisima. Na sreću je njihov naum propao, kao što su propali i svi ostali pokušaji, da se poruši crkva sv. Marka.

Nacrt, o kom je ovdje riječ, sačuvat je u spisima ondašnjega Kr. ug. vijeća i nalazi se u madžarskome državnom arkivu u Budimpešti. Donosimo ga po ovjerovljenoj negativnoj fotografskoj snimci.

Raspored trga na nacrtu je ovaj:

A. Župna crkva sv. Marka,
B. Zidani zdenac,
C. Kip Majke Božje,
D. Županijska zgrada,
E. Gradska vijećnica,
F. Župni dvor,

Trg obuhvata 1111 m², a površina crkve 219 m².

Roman „U MORSKOJ KUĆI"

Pred nekoliko mjeseci moglo se govoriti o poplavi zbirki pjesama. Osobito hrvatskih katoličkih pjesnika. Ali u pripovijesti naši mladi nisu tako obilni, pa je stoga i s većim zanimanjem primljen roman »U Morskoj kući« od mladog Dominikanca Rajmunda Kuparea, koji je koncem prošle godine objavio i svoje pjesme u zbirci »Pjesme i psalmi«.

Roman se zbiva u »Morskoj kući« — bolnici za sušičave. Tu se sklonulo tridesetak bolesnika i bolesnica. Može se reći, da su svoje mjesto osvojili, jer se ni u »Morsku kuću« ne može tako lako: i ondje je pomanjkanje mjesta, kao na pr. u zagrebačkim bolnicama.

Pa boravili ti bolesnici i kratko (za njih je i mjesec dana malo) u »Morskoj kući«, oni se brzo užive u njen život. Svi su povezani. I zajedničkom bolju, koja baš bolesnicima te vrste toliko sjeda na dušu, a i onim ljudskim, što je svojstveno svakom čovjeku, a osobito onom, kojega nešto pritišće. Među bolesnicima je i brat Raj (čini se da je to sam pisac). S neobičnim darom za opažanje niže brat Rajko u kratkim crticama i opisuje te bolničke sjene, koja svaka za sobom nosi svoju prošlost — život. Kroz sve se provlači ljubav Misina Ramova, koji se radi ljubavi hoće i pokrstiti (kasnije će to učiniti iz iskrene želje).

Izrazito lirski talenat piščev unio je u opise mekoću i toplinu autobiografije ili dnevnika. Iz te lične note i ona vedrina, koja u pisanju lebdi nad tim tužnim, osobito za zdrave ljude, mjestom. Izvrsnom lakoćom izneseni su tu problemi, koji roman čine nadasve socijalnim. Jer nije lako iznijeti toliko stradanja, a da čovjek zadrži uvijek onu jednostavnost i gipkost stila, kao što je to kod pisca ovog djela. Od o. Kuparea mogu se očekivati i bolji pripovjedački radovi. *K. M.*

Rajmund Kupareo: **»U Morskoj kući«**, roman. Izd. naklade »Istina«, Zagreb, Kažotićev trg. Cijena 10 Din (s poštar. 11 Din).

Pigmeji — najprimitivniji narod na zemlji

Napisao Stjepan Dokušec

Pigmeji predstavljaju najprimitivniji sloj pučanstva na zemlji. Nastavaju u velikim tropskim prašumama Afrike (Pigmeji), zatim na jugu Afrike u pustinji Kolahari (Bušmani), na nekim otocima Indijskog i Tihog Oceana (Aeta na Filipinima, Kubu na Sumatri, Toala na Celebesu, Nikobarci na Nikobarima, Sulka na Novom Pomernu, neke grupe na Novoj Gvineji i Veda na Ceylonu) i poluotoku Malaku u Stražnjoj Indiji (Negrito, Senoi ili Sakei). Ovamo bismo mogli ubrojiti i neka plemena istočne Brazilije (Djes i Bororo).

Te *Pigmeje zovemo* još i *patuljastim narodima.* Taj su naziv dobili po tome, što im *visina rijetko premašuje 150 cm,* dok ima primjera i pravih patuljaka sa visinom od 120 cm.

Kako ih većina živi u šumama, pa su zaštićeni od sunca, koža im je blijedo-žute boje, ali ima i tamnijih do tamno smeđe boje. U nekih se može naći čitavo tijelo sad jače, sad slabije

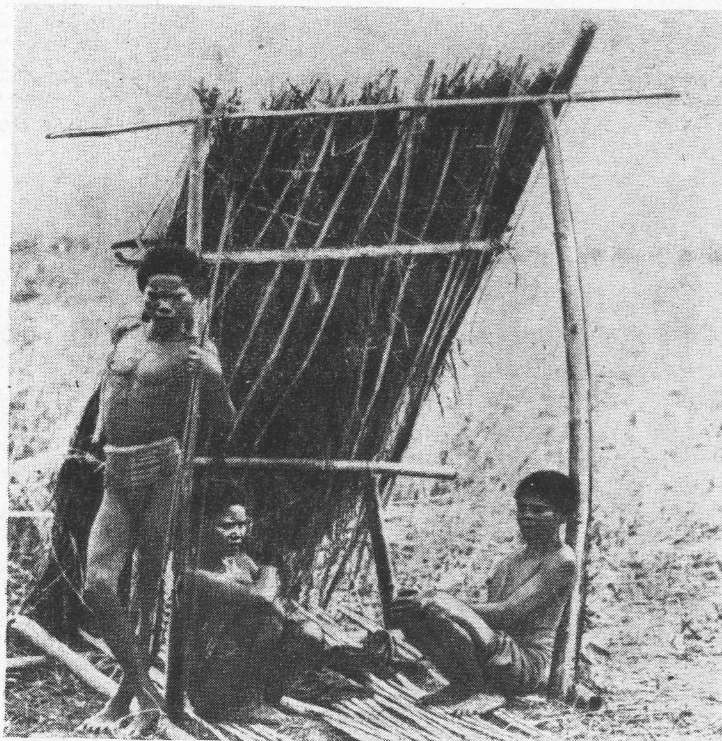
SKUPINA BUŠMANA

EVROPSKI PIGMEJI SU LAPI U SJEVERNOJ NORVEŠKOJ, gdje sada bjesni rat. Oni su isto tako malog rasta kao i vanevropski Pigmeji

posuto dlačicama. Glavu im većinom pokriva kratka i kovrčava kosa crne boje, ali ih ima i sa valovitom kosom dugom do ramena (Senoi i Veda). Neki imadu malu bradu. Usnice im općenito nijesu predebele, ali zato nos im je širok i nešto gore povinut.

Ako promotrimo njihovu kulturu i način života, vidjet ćemo, da su oni *narod, koji se povremeno seli,* tražeći predjele bogatije bilo lovinom, bilo drugim što upotrebljavaju za prehranu. *Obrađivanje polja i gojenja životinja izvorno ne poznaje ni jedna pigmejska grupa.* Oni većinom lutaju, *muškarci se bave lovo mi ribolovom, a žene pomoću kopaćice-štapa sabiru samorasle divlje plodove,* jestive male životinje, biljke, korijenje i dr. Neki su međutim pod utjecajem kulturnijih susjeda primili neke vrste obrađivanja polja. Oni posjekav šume spale drvo, pa u pepelu sade jestive go-

PIGMEJSKI ŠTITNIK OD KIŠE
To je najprimitivnija vrst kolibice

molje, krumpir, grah, krastavce ,proso, rižu, kukuruz, paome i dr.

Kod lova se upotrebljava primitivno oružje. To su u prvom redu luk i strelice, pa zatim kijače za bacanje. Za lov ptica u Braziliji upotrebljavaju strelice sa tupim šiljkom, koje pticu omame, a za lov riba strelice sa više šiljaka. Povrh toga su vješti u lovljenju pomoću stupica i iskopanih jama, koje gore vješto prekriju. Bušmani pak za lov dresiraju i pse, a love i pomoću hajki. Oni se znadu za lov također maskirati. Tako na pr. u lovu na nojeve navuku na sebe masku noja.

Hranu pigmeji jedu prijesnu, pečenu ili prženu. Znadu i čitavu životinju s kožom staviti pod vrući humak, da se tako preko noći isprži.

Kuće u našem poimanju ne poznaju. Za zaštitu od nevremena služe im grane pozabadane u zemlju, a gore pokrivene lišćem paome (Malaka, Filipini, Afrika, Brazilija), ili drugdje polukuglaste kolibice od granja pokrite lišćem. Ove su u nekih malo podignute od zemlje na sohama. To naročito u krajevima, gdje je vlažna zemlja i gdje ima bojazni od životinja ili moskita. To ponegdje ide i tako daleko da se grade kuće na krošnjama drveća. Te su kolibice većinom okrugle, ali ih ima i dugoljastih. Redovno su male, obiteljske, ali na Celebesu ih susrećemo dugačkih i do 200 m, i u njima stanuje čitava zadruga.

Odjeća Pigmeja je veoma oskudna i primitivna. Muškarci obično nose pojas od likovine, dok je u Bušmana, koji su pretežno lovci, taj zaslon od životinjske kože od koje prave i neke vrste ogrtača i torbe. Žene pigmejske nose zaslone-pregačice, koji su od biljne građe, obično od vlatova trave, s obješenim lišćem i cvijećem. Nošnja im je dakle vrlo oskudna, ali, ako pogledamo nakit, nije ni on mnogo obilniji.

Za *ukrašivanje tijela* služe im mali štapići provučeni kroz srednju stijenu nosa ili gornju usnu, ili drugdje opet okrugle pločice, drugdje zubi i čaporci različitih životinja, te plodovi. U Bušmana opet nizovi okruglih pločica od kore nojeva jajeta ili mjedeni koluti, u Braziliji diademi perja itd. Još *ukrašuju tijelo bojom i tetoviraju.* Neki tijelo mažu mašću, bilo od biljke buhu ili opet životinjskom, da im se u vrućem zraku previše ne isparuje.

Afrički Pigmeji strižu kosu u dekorativnim formama, dok je kod Bušmana u običaju mazanje kose crvenom oker bojom.

Da se primitivizam tog pigmejskog sloja čim više istakne, napomenut ću, da na pr. *Andamancima nije bila poznata ni sama vatra.* Oni su zato seleći se iz mjesta u mjesto morali sa sobom nositi zapaljene komade drveta. Vatru su nekoć znali proizvoditi, ali su to s vremenom zaboravili.

U afričkih Pigmeja je poznata trgovina u zamjenu. Ta se trgovina sastoji u tome da jedna stranka ostavi na određenom mjestu ono što želi da proda, a druga, koja dotičnu stvar želi kupiti, ostavi kraj tog predmeta protuvrijednost. Ako sad prva stranka protuvrijednost uzme, znak je da je pogodba sklopljena i druga stranka može da uzme dotični predmet. Ta se je trgovina u zamjenu razvila poglavito zbog toga, što su Crnci s Pigmejima u vječnoj zavadi, pa se tako mogu ipak donekle da izmijene produkti bez borbe. *Inače je u Stražnjoj Indiji i na otocima kod tamošnjih Pigmeja poznat i novac kao plaćevno sredstvo* i to školjkine pločice, komadi željeza, pa komadi sušena mesa i dr.

To je najbitnije iz materijalne kulture, a sad ćemo prijeći na prikazivanje obitelji. *Obitelj,* kakva je u njih pronađena, *je redovno monogamska.* Brak je naime zasnovan između muža i žene. Po više takvih obitelji tvore male skupove, koji zajedno sele. U Africi ima i većih čopora, ali ni najveći ne prelaze sto članova. Ti čopori ne poznaju poglavice ili vladara, ali ipak mnoge skupine afričkih Pigmeja živu pod pritiskom Crnaca, koji ih mrze pa zbog toga tlače, izrabljuju i zatiru.

Kod sklapanja braka prvenstvenu ulogu igra međusobna sklonost momaka i djevojaka. *Brak* se inače *sklapa u zamjenu* (Afrika). Svaka grupa, čiji mo-

(Svršetak na str. 164.)

Rat se sve više bliži Engleskoj

Kad je prije 130 godina Francuska svojom vojničkom snagom pod carem Napoleonom Velikim zavladala gotovo cijelom Evropom, toj je potpunoj prevlasti Francuske stajala na putu s jedne strane Engleska, a s druge Rusija. Zato je car Napoleon imao veliku želju, da još i te dvije velevlasti svlada. I to ponajprije i ponajviše je uzeo za ratni cilj Englesku. Htio je svom silom, da vojnički prodre na sam engleski otok te da u Londonu

NIZOZEMSKA NASLJEDNICA PRIJESTOLJA PRINCEZA JULIJANA I NJEZIN MUŽ PRINC BERNARD OD NIZOZEMSKE NALAZE SE SADA U ENGLESKOJ

diktira tom najvećem carstvu svijeta svoju volju. Ali to mu nikad nije uspjelo. Što više, kad je onda bio pošao na Rusiju te u njoj stradao, bili su baš Englezi oni, koji su Napoleonovu vlast potpuno skršili te ga napokon odveli na daleki otok Sv. Jelenu u Atlantskom oceanu, gdje Napoleon u samotnom zatočenju završio svoj život.

Danas zauzima sve veću vojničku prevlast u Evropi Njemačka pod svojim diktatorom Hitlerom. Ovih već skoro 9 mjeseci, što je Njemačka u ratu, pokazali su, da je Njemačka vojnički tako jaka i spremna, te joj se u ovom ratu još nitko nije mogao uspješno suprotstaviti. Preko sedam već srušenih malih država silni njemački ratni valjak nesmiljeno i neodoljivo hrli naprijed imajući pred sobom glavni cilj: Englesku. Kao što je Napoleon znao, da su mu glavni premci, s kojima mora konačno obračunati, samo Engleska i Rusija, tako to isto vrijedi i danas za Njemačku. Ali za razliku od Napoleona Njemačka je sad s Rusijom načinila prijateljski sporazum te je za svoj glavni nišan uzela Englesku.

Da Njemačka vojnički dopre do Engleske, to nije bilo tako jednostavno. Tu je trebalo najprije ukloniti one države, koje su Njemačkoj u susjedstvu prijateljevale s Engleskom: to su u prvom redu bile Čeho-Slovačka i Poljska, koje su srušene u g. 1939. Zatim je trebalo prijeći preko onih država, koje Njemačkoj zaklanjaju otvoren i slobodan put prema Engleskoj: tako je 9. travnja ove godine njemačka vojska ušla u Dansku i Norvešku, prvu bez otpora odmah zaposjela, a drugu za kratko vrijeme uza svu englesku vojničku pomoć, koja je Norveškoj stigla, vojnički (iako ne čitavu) skršila, pa je tako Njemačkoj došlo u ruke najbliže istočno susjedstvo Engleske. Iz Norveške je sad njemačkim aeroplanima mnogo bliže preko Sjevernog mora do Engleske.

Još je ostalo, da se Njemačka što više približi Engleskoj i s juga. Tu su na putu bile male države Luksemburg, Nizozemska i Belgija. Ravno mjesec dana nakon ulaska njemačke vojske u Dansku i Norvešku provalila je silna njemačka vojna snaga i u te tri države: kneževina Luksemburg je bila odmah svladana, te je njena vlada pobjegla u Pariz, Nizozemska je najvećim dijelom osvojena od njemačke vojske već za 5 dana, te je njena kraljica s vladom pobjegla u London, a sada se glavne bitke vode u Belgiji, od koje je jedan dio također već osvojila njemačka vojska. Ako Njemačkoj uspije i Belgiju vojnički skršiti te doći do njene sjeverne obale, tada će ona biti najbliže Engleskoj. Odatle s juga te iz Norveške s istoka može tada započeti avionska navala na London i cijelu Englesku. A čini se, da za tim ciljem njemački ratni plan doista i ide računajući, da bi

BELGIJSKI KRALJ LEOPOLD III.

vojnički uspjeh takve navale na samu Englesku mogao ubrzati svršetak rata, pa mnoge njemačke novine već i pišu, da bi već do ljeta mogao biti konac ratu.

Da li će Hitler sad postići ono, što Napoleon ni itko drugi dosad još nije mogao, to jest prodrijeti u samu Englesku i nju svladati u njenoj vlastitoj kući, to će pokazati već skora budućnost. Jer dok Njemačka svladava male države jednu za drugom, francuske i engleske novine pišu, da se glavna francuska i engleska vojska još nije s njemačkom uhvatila u koštac, nego čeka na zgodan čas. Ali i to valjda više nije daleko. *P. Ć.*

VLADIKA NJARADI U SVEČANOM BISKUPSKOM ORNATU
govori vjernicima kod jedne crkvene svečanosti

OTIŠAO JE DOBRI VLADIKA

✝ DR DIONIZIJE NJARADI, KRIŽEVAČKI BISKUP

Bio je Dan bačkih i baranjskih Hrvata u Zagrebu 14. travnja. Velik, svečan i nezaboravan dan nesamo za nas, koji smo se iz onih širokih, ravnih žitorodnih krajeva priljubili majci Hrvatskoj želeći svom dušom, da i svoju užu domaju, svoja rodna bačka i baranjska sela na čelu s našom bunjevačko-šokačkom metropolom Suboticom nerazdruživo povežemo s hrvatskim središtem, nego i za sve, koji su svim svojim zanosom i svom svojom razdraganošću sudjelovali kod te zagrebačke proslave bačko-baranjskih Hrvata.

Dok smo završujući niz zagrebačkih bunjevačko-šokačkih svečanosti prisustvovali večernjoj predstavi Zajčeva »Zrinjskog« u Hrvatskom Narodnom Kazalištu, upitao sam subotičkog biskupa preuzv. Lajču Budanovića:

»Hoćete li nam još koji dan ostati u Zagrebu?«

»Sutra idem u Sloveniju, a odanle odmah natrag na sprovod vladike Njaradija,« odgovori biskup.

Obuze me zaprepaštenje na posljednje riječi.

»Zar ne znate, da je vladika umro?« upita me biskupov tajnik. »Jutros su ga našli mrtvog u postelji...« eto način saznao za nenadanu smrt križevačkog vla... koji je također bio sin naše Bačke i koji, iako po rođenju nije bi... sin, nije manje ljubio Hrvatsku nego mi, koji svom duš... bački njen dio k njoj.

Prvi put sam vladiku dra Dionizija Njaradija upamtio ... akademije, priređene u dvorani zagrebačkog Hrvatskog ... 8. prosinca 1913. Tu je održao kao rektor grko-katoličkog ... predavanje. Tada sam saznao, da je rodom iz Ruskog Ke... I bilo mi je drago, što je iz mog bačkog rodnoga kraja.

Dvije godine kasnije, u jesen g. 1916., zaputio sam s... Hrvatskog akademskog društva »Domagoj« s još jedni... ževce, da tamo na višoj gospodarskoj školi pokušamo osnovati također jedno katoličko akademsko društvo. Došli smo u Križevce, sastali se s nekim đacima, porazgovorili se s njima, načinili nacrt za osnutak novog križevačkog akademskog društva i odredili mu ime »Antun Nemčić« po hrvatskom pjesniku, koji je umro u Križevcima. Kad smo tako ono, po što smo došli u Križevce, obavili, otišli smo još da posjetimo i novog križevačkog biskupa dra Dionizija Njaradija, koji je tada već drugu godinu upravljao križevačkom biskupijom kao apostolski administrator.

Priprost, jednostavan, skroman, kakav je cijelog života bio, primio nas je svom svojom očinskom srdačnošću u prostorijama svog tadanjeg privremenog stana. I zadržao nas na večeri, koja je isto tako bila jednostavna i skromna. Tako smo gotovo dva sata proveli s biskupom u razgovoru o svim mogućim pitanjima, koja su nas mlade katoličke radnike zanimala i za koja je biskup Njaradi pokazivao svu svoju ljubav i razumijevanje. Oduševljeni nad sklonošću i pažnjom, koju nam je vladika iskazao, vraćali smo se kasno u veče u Zagreb noseći u duči nezaboravni spomen na taj dan.

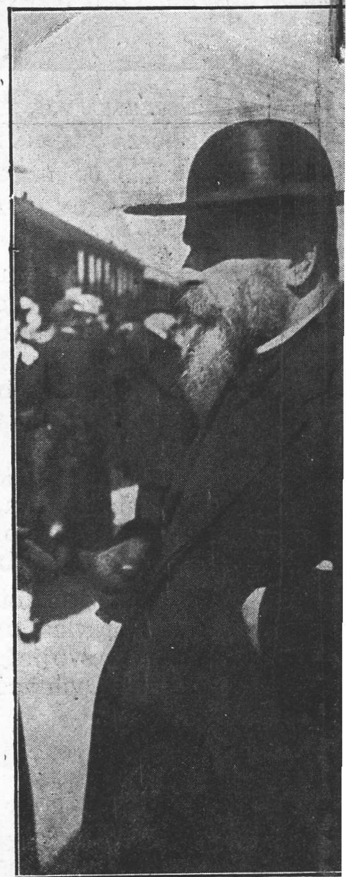
Otada sam bezbroj puta imao prilike vidjeti vladiku

LIJES VLAD...
iznose iz križeva...
sprovoda

[Slika lijevo:
VLADIKA NJARADI
u hrvatsko-slovenskom odjeljenju svjetske izložbe katoličke štampe u Vatikanu među hrvatskim posjetnicima iza njena otvorenja
12. svibnja 1936.

Slika desno:
BISKUP NJARADI
na zagrebačkom kolodvoru pred odlazak u Rim s hodočašćem Svete Godine 1933.
Foto „Obitelj“

...« Na takav sam vladike, koji je tabio Hrvat nego Rušom želimo privući

io s jedne katoličke g Glazbenog Zavoda og sjemeništa lijepo Kerestura u Bačkoj.

se kao predsjednik lnim drugom u Kri-

BISKUPI NA ČELU S HRVATSKIM METROPOLITOM
izlaze iz križevačke katedrale u sprovodu biskupa Njaradija
Foto „Obitelj"

SPROVOD BISKUPA NJARADIJA U KRIŽEVCIMA
Povorka s mrtvim tijelom vladikinim prolazi kraj biskupova dvora

LADIKE NJARADIJA
va ke katedrale prigodom
da 7. travnja o. g.

Njaradija i razgovarati se s njim, i uvijek je njegova pojava i njegova očinska riječ djelovala na me istim dojmom kao kod onog prvog posjeta u Križevcima.

Sretali smo se u Zagrebu, i to najviše u Društvu sv. Jeronima, kojemu je bio od sveg srca odan i za kojega se napredak uvijek zanimao. Koliko je puta znao doći u jeronimske prostorije i obaviti koju svoju narudžbu, a uvijek je onda pitao ovo i ono o jeronimskom radu i napredovanju te dodavao svoje misli o onom, što je čuo.

Sretali smo se i izvan Zagreba: u Srijemu, u Sarajevu, u Pragu, u Rimu...

Tri puta u Vječnom Gradu: godine 1929. za Svete Godine Pape Pija XI., godine 1936. na otvorenju svjetske izložbe katoličke štampe i godine 1939. kod svečane predaje molbe Papi Piju XII. za kanonizaciju bl. Nikole Tavilića. Uvijek nama hodočasnicima tako blizak, tako radostan nad našim svetim zanosima, tako sklon našim svetim težnjama.

Posljednji se put sastadoh s vladikom u Srijemu. U njegovu drugom biskupskom sjedištu: u Šidu. Na Veliku Srijedu vraćao sam se iz svog Morovića, i ja da uđem u brzi vlak, a on izlazi iz njega. Nekoliko riječi pozdrava, upita i odgovora i zatim njegov topli, srdačni:

»Bog s vama!«

Tako smo se posljednji put sreli. A onda još jedamput u Križevcima, gdje sam ga prije četvrt stoljeća prvi put pohodio. Ali ovaj puta mu dođoh na posljednji rastanak, na sprovod 17. travnja. Dan kasnije oprostio se od njega Šid, a onda ga je za vječna vremena primio Ruski Krstur u mojoj dragoj Bačkoj.

Nikada te, dobri vladiko, ne ćemo zaboraviti!!

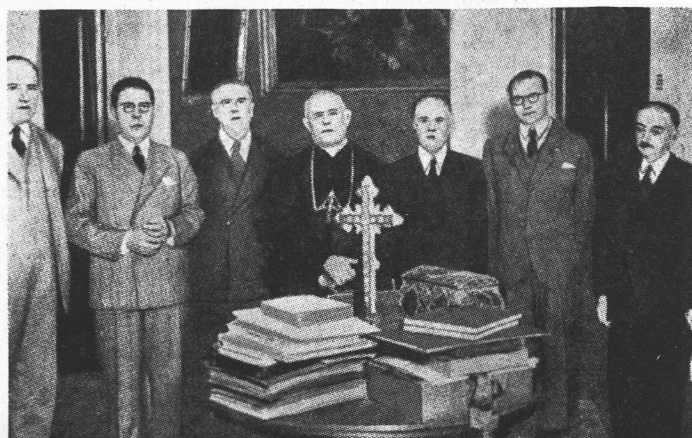
Dr Josip Andrić

JUBILEJ ARGENTINSKOGA KATOLIČKOG DNEVNIKA

Katolički narod bez katoličkog novinstva, osobito dnevnika, lišen je jednog od najjačih sredstava svoje prave narodne afirmacije te je prepušten na milu volju onima, koji se bez obzira na trajnije narodne ciljeve, bez obzira na vječne vrednote narodnog života titraju s njegovom sudbinom zaražujući narodni duh raznim rastvornim elementima.

Argentinski narod u južnoj Americi poznat je kao jedan od najkatoličkijih američkih naroda. Taj narod ima dakako i razgranjenu i dobro razvijenu katoličku štampu. Na čelu joj je najveći argentinski katolički dnevnik »El Pueblo«, koji izlazi u Buenos Airesu, glavnom gradu Argentine, i koji je ujedno i najveći američki katolički dnevnik uopće. Osnovan je ravno prije četrdeset godina te je od godine 1890. do danas pridonio mnogo tomu, da se katolički duh u Argentini učvrstio usprkos svih nasrtaja protivnika katolicizma.

Nedavno je argentinski dnevnik »El Pueblo« proslavio četrdesetu godišnjicu svog izlaženja. Tom prilikom posjetilo je uredništvo kardinala nadbiskupa Buenos Airesa, da mu se pokloni i izrazi svoju vjernost katoličkoj Crkvi. Na slici vidimo urednike »El Puebla«, sve same lajike, kod kardinala nadbiskupa Buenos Airesa. U Argentini ima i mnogo Hrvata, pa taj dnevnik više puta posvećuje pažnju i Hrvatima. Tako je među ostalim donio i lijep osvrt na širenje kulta bl. Nikole Tavilića, čiji se štovatelji i u dalekoj Argentini množe.

Slika desno:
UREDNIŠTVO NAJVEĆEGA KATOLIČKOG DNEVNIKA U ARGENTINI „EL PUEBLO" U AUDIJENCIJI KOD KARDINALA GIACOMO COPELLO, NADBISKUPA „BUENOS AIRESA"
Prigodom 40. godišnjice tog dnevnika

Pjesme s mora

Spjevao Ante Jakšić

ZBOGOM, MORE SINJE

Zbogom, zbogom,
more moje sinje!

Možda oči moje nikad više ne će
Ugledati tvoje pjenušave vale,
tvoje vite palme, kamenite stijene,
i daljinu modru kad ko dijete spava;
možda ne ćeš čuti više moje hvale,
kad noć tiha pane ponad tebe plava,
možda ne ćeš čuti toplu riječ: »Hvala!«
što si zdravlje moje povratilo drago,
što si mladost moju osvježilo dahom
mirisnog i željnog
tvoga maestrala!

Zbogom, zbogom,
more moje sinje!
Možda nikad više moja noga ne će
preko vedre rive u večeri proći,
kad zatrepte zvijezde vrh Korčule grada,
kad se raspe topla svjetlost ferala,
već ću samo snivat tvoje divne noći,
jednu kratku radost i djevojče ljupko,
što se rado meni o podnevu nada,
a u noći plače
s vriskom tvojih vala!

A kad padne ponoć vrh Badije blaga,
mjesec prosja stabla, što pred crkvom straže,
gdjeno časni oci smjerno Bogu služe
i nevoljnom puku teške rane blaže
u najcrnjem času nevolje mu krute,
u tu ponoć ja ću lutat po svijetu
i tek oči moje jedan ljepši život
bolno će da slute.
Ti ćeš pjevat, more, s vjetrovima ljutim,
šibat će te bura, ljuljati: široko,
ko što moje prsi parat će duboko
ljudska sreća svojim darovima krutim,
al će granut jutro iznad tvojih luka,
i rasut će biser širom sunca ruka,
zadrhtat će viti čempresi i palme,
da ti pozdrav pruže od cvijeća razna,
ali moje sunce možda granut ne će,
možda ruka moja bit će vječno prazna.

I zalud će sunce natapat ti žale,
i zalud će oči moje tebe tražit,
ja ugledat ne ću više tvoje plaže,
niti duge, tamne sa marete vale
o podnevu kada galebi krstare,
ja ću samo snivat radost, što se pjeni
kraj kabina bijelih
sijede šjore Mare!

Ja ću samo nosit duboko u duši,
ko svetinju moćnu, svete tvoje draži,
pa kad gorke žuči kap na srce kane,
spomen na te vidat duboke će rane,
i dok putem mojim ročit će se sjene.
na umorne ruke padat noćno inje,
ja ću šaptat s toplom molitvom u duši:
— Zbogom, vedri žali,
zbogom, more drago,
more moje sinje!

ZABORAVI

Zaboravi, zaboravi na sve,
nek vrhu svega padnu crna krila,
jer sve je, sve tek varka lijepih dana,
i sve je samo pusta tlapnja bila.

I samo san, tek san je modro cvijeće,
što miris svoj iz fine kadi vazne,
a život naš tek čekanje je dugo:
na oka dva kroz noći tako prazne.

I snivaj sad što život dati ne će,
u krilu sna ljepota neba zri,
i zalud plač nad ludom igrom sjena,
nad onim, što nam nekad blisko bi!

Jer san će, vjeruj, donijet zrio plod:
u duši bolom osjenčeni trag
u modar cvijet rascvjetat će se sav,
i svaki uzdah tad će postat drag.

KRATKA JE BILA MOJA RADOST

Kratka je bila moja radost. Suncem
malo su bili prosjani mi puti,
sad odsjaj prošlih ljepota još svijetli
u srcu mome, gdje se jesen sluti.

Na vedrom žalu kliktalo je ljeto
s bistrinom modrom u naletu vala,
i ja sam dobro osjećao, kako
s ljubavlju mladost opojno me zvala.

I ja sam slušo njene drage riječi
svježine pune, blagog maestrala:
kad padne noć i rasplaču se zvona
vrh drevnih kula i tamnih portala.

I sad još slušam raspjevane zvuke,
što mnoge snove promašene bude,
dok vrhu vala u sunčevu bljesku,
ko vedre misli, galebovi blude...

Jest, to je bio Uskrs moga bića
nad taman zastor svakidanje tuge,
nad ponor tajni posustalih misli
pod toplim nebom naše noći duge.

I sad, dok jesen neumorno pada
u mutnom ritmu povrh tužnih stvari,
ko vječno svijetlo: kratka moja radost
u duši mojoj svečano se zâri!

Izvorna pripovijest „Obitelji“

Junačka majka

Napisao Dr Fran Binički

(Nastavak)

Ne uzmože ga se odmah sjetiti, pa problijeli:

»Vidio sam te, prijatelju, ali se pravo ne sjećam.«

»I ja sam ga vidila, braco, ali mi se mete po pameti.«

»A ja tebe, lipa nevo, dobro znam... No dajte što založiti, jer ću skapati. I čašu dobra vina! Ne će vam biti zaman.«

»Baš očekujemo svoga čovjeka, koji je jučer otišao na Udbinu, pa sam dao ispeći ovna,« primijeti domaćin.

»Da, poslali smo virna i pouzdana slugu Tošu,« prihvati Jelka, ali došljak presiječe:

»Virna i pouzdana! Pasja je ono vira i pouzdanje. Ali Bog nije mačka, da ogrebe. Zato i Tošinu dušu razdiru vrazi, trupinu vuci, a za glavu mu se kolju psi.«

Svi se zabezeknu, a došljak polako otvori onu kutiju, s kojom je došao u kuću, te izvadi iz nje divno remek-djelo — zlatnu lisariju. Bio je to umjetnički izrađen jaram i teljizi, član, oreća kolica i plug s krčalom i s motikom. A pod jaram su bila upregnuta dva srebrena vola.

»Evo ti, efendi!« prozbori došljak, »čim je Mustajbeg doznao, da je Herberstein zatvorio na vjeru tvoga brata Primorca Tadiju, htio je najprije ravno s četom na Karlovac. No bojeći se nedaće i prikora, predomisli se i naumi pisati Herbersteinu, kako se piše švapskom psu. Uto dođe tvoj sluga Todor. Dobro ga pozna Mustajbeg, jer je služio i njemu i Primorcu Tadiji i obojicu jednako nevirio. Zato se Mustajbeg poboja nevire, pa predade meni zlatnu lisariju i prikriča mi:

»Žuri se, što te konjske noge nose, da ne zakasniš. Čuje se, da će banu Zrinoviću i šuri mu Frankopanu odsići glave. Mogao bi onaj vuk u Karlovcu još prije smaknuti Tadiju, koji se dogovarao sa mnom, kako bi se složili, pa pod zastavom bana Zrinjanina tirali plundraše iz hrvatske zemlje.«

I ja ti potekoh. Pridruži mi se i tvoj virni Tošo. Kad do kule Vrhovac Alage, odmorit ćemo konje. A Alaga navalio: »Pa brate, počini i ti i taj tvoj izmećar. Ja ću ti dati svoju bedeviju, pa ćeš za sunca u Brinje.«

Osušilo se borme grlo te ja i Tošo sidemo, da ovna zalijemo rumenikom. Kad se Toši razvezao jezik, uzme se hvalisati, a ja mudro poteži:

»Misliš ti, Ture, da sam ja bena. Aja! Plaćao me beg, služio sam ga. Plaća me mršavije Tadija, ali me je lijepa Jelena milo gledala.«

»Laže, gad!« presiječe Jelka. »Gledala sam kao i svakog drugog.«

»Pa znam, lipa nevo! Tko bi u onog ciganina i pogledao! Ali eto on utuvio u glavurdu, da moraš biti njegova.«

»Ja njegova?!« vrisne Jelena. »Psi mu meso jeli!«

»Ne boj se, jedu.« Prihvati došljak. »Mora, veli, biti moja! Ali kako?

Eto puste sreće! Ban se Zrinović počeo lizati s Turcijem, a Tadiju Frankopan slao k Mustajbegu. I ja sam trčkao često. Kad car Polde pričepi ona dva kneza, ja pohvatah sve mreže i ravno u Karlovac. General mi obeća Tadijin barjak, zemlju i... ženu.«

»Zemlja mu kosti izmećala! Vrazi mu dušu pekli!« jaukne ojađena Jelka, ali je Lucija uzme tješiti. »Nemoj, kćerce! Reci — Bog mu oprostio! Još nije sve propalo!«

»Ne mogu, majko, ne mogu. Da sam mu ikad ili moj Tadija i crno ti oko u glavi, manje bih žalila.«

»Ona pasmina i ne može drugačije, jer je nevjerna.«

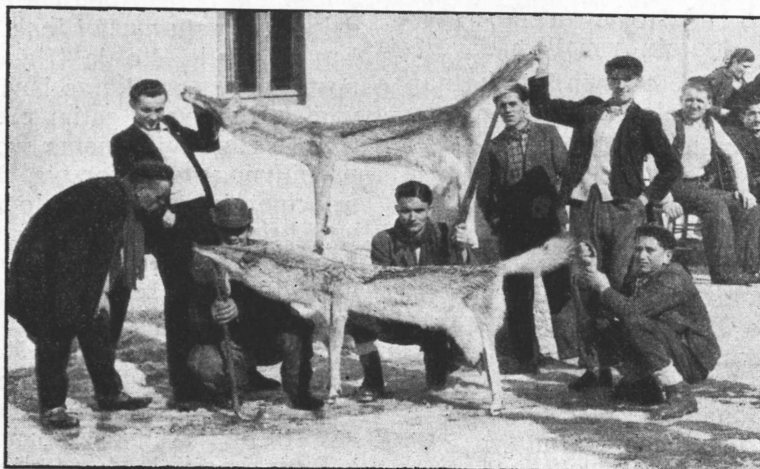
»Pravo imaš, efendi Marko, onaki ljudi nemaju ni vire ni poštenja, pa su gori od pasa... Ali da dokrajčim. Alaga dade Toši konja, a meni bedeviju, koja još doji ždribca. Lakše će, veli, pogoditi put natrag.

Kad mi u najgušću šumu, Tošo se povrati, jer je jašio prvi: »Čuj, veli, evo tebi konja, pa se vraćaj na Udbinu, a ja ću...«

»Jok,« kažem ja. »Ja moram popu Marku predati lisariju.«

»Ne će Marko vidjeti ni tebe ni tvoje ljesarije, man seli natrag ili ću te svezati i predati generalu...«

I već skoči s konja i pograbi bedeviju za ular. Ali ja zamahnem batinom te zviz po čelenki. Onda mu odsičem onu pasju glavurdu, a kad su navalili psi, bacih im je, neka se otimlju. Ovu sam kutiju privezao za nogu, da me ne bi tko uhvatio. Zato sam metnuo i kudilju misto brka. Eto sad znate sve. A sad ne čekajte, van nahranite gladna...«

BOSANSKI VUCI

Kako je ove godine bila jaka i dugotrajna zima, porasla je i nasrtljivost vukova, osobito u Bosni. Tako je u Grahovu, u zapadnoj Bosni, lugar Branko Bogunović (na slici s puškom) u mjesecu siječnju ubio dva vuka blizu gostionice na putu. Veći vuk je ženka, manji mužjak

3.

Marko Mesić ode sutradan, 29. travnja 1671., zora međa u Karlovac. I došljak htjede s njim u prvu tač, ali ga Marko odvrati i on ostade tješeći ojađen žene. No slabo ih je mogao utažiti, jer je i majku i ženu Tadije Mesića podilazio strah i turobna slutnja. A uz to je i sam poruk ličkog Mustajbega po pričanju izdajničkog Toše bio gotovo uvjeren, da zlatna lisarija ne će izbaviti Tadije Mesića, van će i pop Marko izvući tanji kraj. Zato je gledao zabaviti i razvedriti malog Ivicu, koji nije mogao gledati suza u očima svoje majke. Mališ se brzo s njim sprijateljio, jer je došljak znao lijepo pričati o svemu. Uz to je dječak zahvalno gledao čovjeka, koji je donio s Udbine zlatnu lisariju za otkup njegova zasužnjenog oca. Najednom zapita Ivica:

»A čuj, strikane, jesi li ti baš vidio ličkog Mustajbega?«

»Pa jesam, rankane, kako ga ne bih vidio, kad svaki dan pijem s njim vino onako kao i sinoć s tvojim daidžom Markom.«

»Ja volim Mustajbega, jer je stricu poslao onu lisariju, ali bih ga više volio, da nije poslao onom švapskom generalu, nego meni. Ono je igračka za dicu, a ne za velike ljude.«

»Imaš pravo, moj Ivica, i ja bih volio, da je ono zapalo tebe, a onog vuka drvena lisarija. A tko zna, što je suđeno,« završi tiho poruk. A mališ nadoveže:

»Meni se od svih Turaka najviše mili Tale od Orašca.«

»A zašto baš Tale?«

»Jer je smišan i veseljak. Ja bih ga rado viditi, kad okrene ćurak naopako i stane mlatiti čavlenom batinom. Dok sam ja bio u kolivki, bio je moj tata zarobio Talu, a on me je ljuljao i pjevao mi pjesme. Moja ga je majka jako volila i rado slušala, a moj ga je tata pustio kući bez plaće. Da mi ga je viditi!«

»Vidit ćeš ga, bolan, odmah. Nuder mi dohvati moju batinu!«

(Nastavit će se)

Pigmeji — najprimitivniji narod na zemlji

(Svršetak sa strane 158.)

mak uzima djevojku iz druge grupe, obvezuje se da će dati djevojku iz svoje grupe za momka iz njihove grupe. U Aziji imade slučajeva otmice, bijega mladića sa djevojkom, odslužnog braka itd. Djevojka udajom ne prekida odnosa s očinskim domom, odnosno svojim plemenom, jer se ono i kasnije za nju često stara.

Kod Pigmeja postoje t. zv. *inijacijske svetkovine u muškarački zborovi neoženjenih ljudi.* I jedne i druge imadu zapravo za dužnost da mladež priprave za kasnije njihove dužnosti. Kod inicijacijskih ceremonija moraju dorasli mladići iz sela da pretrpe izvjesne kušnje i teškoće prije nego što će se smjeti ubrojiti među odrasle ljude. Učitelji kod toga su im obično stariji ljudi. Oni ih upućuju u vjerske tajne, a svakako i obiteljske dužnosti. U Braziliji postoje osobiti muškarački zborovi neoženjenih ljudi. Oni živu u posebnim kolibama i vrše svoje poslove i provode zabave. Ovamo često dovode djevojke iz sela, pa se s njima raspušteno zabavljaju. Najznačajnije je međutim kod toga to, da se ti ljudi nakon izvjesnog vremena formalno žene i dalje živu u monogamskom braku.

Kao svagdje na svijetu tako *i u Pigmeja postoji podjela rada,* dakako *između muža i žene.* Točno se znade, što je čija dužnost. Dok se muškarac bavi lovom i ribolovom, zatim prenosom i raznim vještinama svojeg primitivnog rukotvorstva, žena se brine oko sabiranja plodova, vodi brigu oko stana, a pogotovo posvećuje veliki mar svojoj djeci. Položaj žene u Pigmeja je razmjerno dobar, jer se ona ne smatra robinjom, kao što se dešava u drugim kulturama. Potpunosti radi spomenut ću i rastavu braka. Ona je poznata i u Pigmeja, ali je dosta rijetka.

Pretežna većina pigmejskog stanovništva vjeruje u jednoga Boga. Smatraju ga ocem, stvaraocem svijeta, donosiocem kulture, vrhovnim bićem, Bogom oluje, groma, neba itd. Njemu neki prinose žrtve od prvine. Njemu se mole. Osim toga treba napomenuti, da se veoma boje pokojnika. Zbog toga se je razvilo kod njih čarobnjaštvo sa vračima. Valja još napomenuti, da u nekih primitivnih grupa na Malaki ima i predodžaba o nebu i paklu, što je svakako starije od utjecaja kršćanstva.

Napokon se ne smije zaboraviti spomenuti *ni izvanredan dar Pigmeja za glazbu.* To se odlikuje u obilju glazbala, kao frula, bubnjeva, bambusovih citra i dr. od kojih Pigmeji ovdje jednu, a ondje drugu vrstu poznaju. Neke se od tih glazbala upotrebljavaju za signale ili kod lova, ili opet za bogoštovne svrhe, dok drugi (u Africi na pr. luk sa strunom i dr.) samo za zabavu. Pigmeji su inače strastveni plesači, koji ne će propustiti priliku da se do sita ne naplešu. Plešu ozbiljno i jednostavno, ali upravo do iznemoglosti. Pjevanje im je pak poput djetinjeg kao i temperamenat.

Takva je eto kultura pronađena kod najprimitivnijeg naroda na zemlji, kojemu je i porodica redovno monogamska.

ANKETA

Br. 6. ŽENA TREBA POMAGATI SVOMU MUŽU HRABRO I SA SMIJEŠKOM NA USNAMA

Majka sam dvoje djece i radim u uredu, da pomognem mužu u priskrbljivanju sredstava za naše kućanstvo. Bez moje zarade ne bismo mogli zadovoljiti sve potrebe. Moja djeca su pod paskom moje majke, a meni je najveći užitak biti uz njih... Radije bih ostala kod kuće i ne napuštala ujutro, često i navečer svoje ognjište, ali držim, da u ovim teškim vremenima žena treba, ako to može, pomagati svome mužu hrabro sa smiješkom na usnama. Rad ne smije iscrpiti njena duha, ona treba da ostane žena i majka. Katica L.

ANTIKRIST

ROMAN O PROPASTI SVIJETA — POLJSKI NAPISAO J. CHOINSKI

(Nastavak)

I tako iza te pobjede Zla od vjekova sakriva u ponoru svoje veličanstvo veliki Svladani čuvajući svoju mudrost i neskršenu moć za nov boj. Jer borba će se obnoviti, netom udari kobni čas, i tada će od svladanoga postati dobitnik, i satrt će u prah svojega protivnika i sjest će u svom veličanstvu i kraljevstvu njegovu ne će biti kraja...

Dobri vladar, pobijeđen u nebeskim prostorima, sačuvao je kroz vjekove svoju moć na zemlji, koja je u njegovim tvoračkim rukama procvjetala mirisnim cvijetom. Ali toga nije mogao podnijeti neprijatelj, koji zavidi svijetlu i cvijeću. Sišao je stoga na zemlju, koja je dotada živjela slaveći svoga gospodara, da navali na nju svoj mračni jaram. Došao je kćeri Afroditinoj i ljubavnici Dionizovoj, kad je pod vijencem ruža igrala u bakhantskom kolu, pristupio je k njoj i posadio ju na kostrijet u pepelu i zapovjedio joj da se odreče veselja, svijetla i raskoši. Umuknule su frule, koje su pjevale slavu ljepoti i ljubavi i povele su ruže. Ne više u sjenovitim gajevima, kojima su šetali mudraci, nego u podzemnim katakombama zagušljivim od vlage, imala se unapredak razvijati misao ljudska, željna žrtvene krvi, predajući prokletstvu sve, što je htjelo živjeti i osjećati.

Otada je zemlja postala dolina suza. Gesla muka i smrti bila su temelj i glavna os nove, tužne vjere, i vješala za zločince, križ, najviši njen znak i simbol. Svijet se sledio i umrtvio u tom očijukanju sa smrću, zamrknula su i pogasila se svijetla, koja su ga vodila.

Ali samoubilačka zabluda ne može trajati do vijeka. Čovječanstvo izmučeno morom, koja ga je dugo pritiskala, najzad se prenulo. Križ je prestao privlačiti k sebi narode, ljudski duh počeo je kidati nametnute okove, podjarmljene misli počele su velikim glasom dozivati svoja prava. Čovječanstvo se odvratilo od krivoga proroka iz Nazareta odbacivši s odvratnošću od sebe dugo trpljeno praznovjerje. I kazaljke na uri predodređenja pokazuju već kobni čas, kad će Svladani razbiti svoje okove i oprostiti sebe i sav svijet!

I to je dobri glas, s kojim k vama dolazim! Mnoga pokoljenja čekala su ga, svi slobodni i plemeniti duhovi žudjeli su ga, vama je dano doživjeti taj čestiti čas. Vjerovali ste mi i išli ste za mnom: dostojni ste dakle da budete jezgra one vojske, koja će na svoj barjak upisati geslo svladanoga boga i koja će poći u dobitni boj, da se kraljevstvo njegovo na zemlji opet obnovi!

Ovoliko vam kažem danas, moji vjerni! Odgrnuo sam vam rogalj zavjesa, ali naskoro ću vam otkriti svu tajnu, pokazat ću vam, kakva je uloga dopala izabrane, objavit ću vam ime, kojega će vam znak biti na čelu napisan i u srcima užgan kao čudesni šibolet, koji će vam osigurati nesumnjivu pobjedu.

A sada idite u mislima svojim probaviti što ste čuli i iščupati iz svoga duha sve, što je ostatak praznovjerja, posljednji končić, koji nas veže s ovim svijetom, koji mora propasti bez traga. Geslo je moje za danas: Budite pripravljeni i vjerni! Neka nestane okova kapitalizma, i svega, što slobodu vašu steže, ali nada sve neka iščezne gnusno praznovjerje, koje vaša srca sapinje i vašemu gospodaru brani da preuzme svoju baštinu!«

V.

Rabijev proslov učinio je na brata i sestru dojam sasvim različan. Straffordu je donio samo razočaranje i odvratnost. Ali Editu je potresao do dna srca i upisao joj se u dušu ognjenim slovima.

»Nadao sam se nečemu originalnu, ili u najmanju ruku nečemu osobno promišljenu,« reče zlovoljno profesor. — »Kad tamo, rabi pokazuje se najobičniji manihej s primjesom luciferanizma, koji je na kraju XIX. stoljeća tako bio u modi, a danas je zaboravljen, kao da ga nije ni bilo. Možda stoga, što je ta glupost zaboravljena, uskrišava ju sad taj židov s bujnim fantazijama o dvama bogovima židovske gnoze i sredovječnog krivovjerja. Ne, doista sam se prevario! On je bolji hipnotizer nego mislilac!«

Ali Edita je drukčije na to gledala. Što zato, ako je neka tvrdnja, pa recimo izrazitije, neka istina bila upletena u ispovijed vjere, koju je čovječanstvo odbacilo i zaboravilo? Zar je zato postala laž? Ta bune slobodnog duha protiv dogma, koje su mu podvezivale krila, to je zlatna nit besmrtne istine, koja krči sebi put do svijetla preko ruševina prazne vjere i natražnjaštva? Što zato, ako je opća tama uvila tu istinu u čudnovate ili djetinjske ili naivne koprene? I kad ju je genij drugih vremena iz tih koprena razvio i na oltar ju stavlja, — zar ćemo mu spočitavati, što je iz vječnog smetišta izvadio dijamant, kojemu nema cijene?

»A što će biti s Kristom?« — upita Strafford. — »Ta po rabiju Krist je utjelovljenje zla, kao utjelovljenje crnoga boga, on je ugasitelj svijetla i najveći neprijatelj čovječanstva. A ti si planula k istomu Kristu mističkom ljubavlju. Kako se to slaže?«

»Onaj Krist, kojega ja ljubim, netko je drugi, a ne onaj zli bog, o kojem je prorok govorio.«

»Strafford se nasmiješi.

»Da ženske logike! Onda će ti lako biti odreći ga se?«

Zavrtjela je odlučno glavom.

»Toga ne ću učiniti. Osim da bih htjela njega ili sebe varati, ali to mi se gadi.«

Išli su komad puta šutke, razgledavajući gomile, koje su se talasale kao more.

»Znaš li što, Henriče?« — šane Edita, kao da se stidi za ono, što govori.

»Imam dobru slutnju, da će me ozdraviti.«

Strafford joj stisne ruku.

»Onda je dobro, draga! Treba vjerovati, to pomaže.«

»Da, ja vjerujem!« — reče ona čvrsto.

Popodne odveo ih je Leopold na mjesto, kuda je po njegovu računu rabi sigurno imao proći. Nije se prevario. Meštar je doista pošao onim smjerom. Putem mjerio je pronicavim pogledom one, koji su ga čekali. Izdaleka već opazio je brata i sestru, koji su se očito razlikovali vanjštinom od susjednih hrpa. Približivši se mahne Straffordu, da dođe k njemu.

Izišli su iz gomile, i Edita je tako problijedjela, da ju je brat morao podupirati, gotovo nositi. Ognjene oči rabijeve počivale su na njima.

»Vi ste iza planina, od sjevera,« reče sigurno. »Iz Krakova?«

Strafford je vidio već juče, da prorok čita u mislima kao u otvorenoj knjizi. Ali ipak ga je iznenadila ispravnost pogađanja.

»Iz Krakova,« — odgovori.

»Ne dolaziš ovamo kao moj učenik, vidim. Pratiš ovu gospođu, koja ti nije žena, ali ima crte i izraz kao ti, dakle ti je sestra. Doveo si je k meni, da joj vratim zdravlje, nije li istina? A zdravlje joj treba, jer ju unutarnja bolest izjeda kao crv, a ta je bolest neizlječiva. Ali ja mogu sve! Ja ću je ozdraviti!«

I upre na nju pogled vatren, grozan i nježan ujedno.

»Čuješ li, sestro moja? Smrt će odletjeti od tebe i bit ćeš opet kao proljetni cvijet. Samo htij!«

I koračivši korak naprijed stavi joj ruku na bijelo čelo.

(Nastavit će se.)

DOBRI SAVJETI ZA DOM

Što da kuhamo?

Juha od špinata. Kuhaj špinat u slanoj vodi. Vodu ocijedi, a onda samelji ili fino nasjeckaj špinat. Načini svijetli zapržak iz 3 dkg maslaca i 4 dkg brašna, nalij na nj ocijeđenu vodu, u kojoj se kuhao špinat, te prokuhaj. Zamuti žumanjak u malo mlijeka i ulij u juhu. Na koncu uspi i umiješaj u juhu i nasjeckani špinat.

Juha od mladog zelenja. Kuhaj svake vrsti mladog zelenja u slanoj vodi, pa pak postane mekano, izvadi ga i nareži sitno. Načini svijetli zapržak, nalij na nj vodu, u kojoj se zelenje kuhalo, pa prokuhaj. Zamuti žumanjak u malo vrhnja, pa kad si narezano zelenje opet metnula u prokuhanu juhu, nalij i taj zamućeni žumanjak.

Naduvak od cvjetače. Skuhaj veću ružu cvjetače. Zamuti dotle tijesto od 7 dkg maslaca, 4 žumanjka, 4 žlice parmezanskog naribanog sira, $^3/_8$ litre vrhnja, snijeg od 4 bjelanjka i 3 žlice brašna. Oblik za naduvak namasti te u nj metni polovicu tijesta, po kojem pospi rastrganu cvjetaču, a onda odozgo metni drugu polovicu tijesta. Peci u pečenjari. Kad je naduvak ispečen, pospi ga odozgo još naribanim parmezanskim sirom.

Puding od riže. Namoči 35 dkg riže uveče u hladnoj vodi. Drugi dan je ocijedi i uspi u $^1/_2$ litre vrelog mlijeka te je kuhaj u poklopljenoj posudi, dok ne bude posve mekana. Dotle miješaj 25 grama maslaca s 2 žumanjka i 1 žlicom šećera te k tomu primiješaj ocijeđenu mlaku rižu i na kraju čvrst snijeg od 2 bjelanjka. Sve to uspi u namašćeni oblik za naduvak te peci u pečenjari $^1/_2$ sata. S. A.

Objedi za svaki dan

Nedjelja: Juha od mladog zelenja. Pohana teletina s mladim krumpirom i salatom. Štrcani uštipci. (Cezner-Andrić »Domaćica u kuhinji« str. 76.).

Ponedjeljak: Juha od kiselice. Jastučići sa sirom.

Utorak: Dugački paprikaš. (C.-A. »Domaćica u kuhinji« str. 8). Naduvak od cvjetače.

Srijeda: Juha od špinata. Valjušci od krumpira sa salatom.

Četvrtak: Juha od celera. Pržolice s lukom i salatom.

Petak: Mliječna juha. Varivo od korabice s pofeznama. Rezanci s makom.

Subota: Juha od kosti sa žličnjacima od griza. Teleći bifsteki s rižom i graškom.

Večere za svaki dan

Nedjelja: Plućica.

Ponedjeljak: Puding od riže.

Utorak: Slanina s mladim lukom.

Srijeda: Kajgana i mlade rotkve.

Četvrtak: Drobljenac sa salatom.

Petak: Sir s vrhnjem i mladim lukom.

Subota: Pirjani grašak i hrenovke.

Kućni savjeti

KUHANJE ZELENJA

Zelenje dobro operi, a osobito to treba naglasiti kod salate i kod lisnatog zelenja uopće. Izmijeni vodu nekoliko puta i svaki put ocijedi sa zelenja vodu tako, da ga iz jedne posude mećeš u drugu. Zelenje peri tek prije upotrebe i nemoj ga nikad ostaviti, da dulje leži u vodi, jer bi se iz njega izlučile dragocjene mineralne sastojine. Mladu mrkvicu peri uvijek, prije nego ćeš je očistiti nožem, a čisti je nožem samo lagano, da se ne bi najbolji sok iz nje iscijedio.

Zelenje, koje se kuha, meći uvijek u slanu vodu, koja vrije, jer ona znatno ohladi, kad u nju metneš zelenje. Vode treba da bude dosta, a osobito to vrijedi za ono zelenje, koje treba da zadrži svoju zelenu boju, na pr. špinat, šparga itd. Lonac nemoj poklopiti sasvim, da para uzmogne izlaziti, jer inače zelenje požuti.

Zelenje treba kuhati vrlo pažljivo, da se iz njeg ne iskuhaju sve hranjive tvari. Kuhaj ga samo dotle, dok ne omekša, a to bude prije, nego što se skuha meso. Zato ako se zelenje kuha s mesom, primeće se mesu kasnije, da se ne bi prekuhalo. Isto tako se zelenje ne smije kuhati naglo, pa to vrijedi osobito za cvjetaču (karfiol), koja treba da ostane tako čvrsta, da se njene ružice, kad je mećemo na zdjelu, ne raspadnu, ali da ipak, ako je pritisnemo popuštaju, te da se stapka dade lako probosti iglom, što treba više puta pokušati. K cvjetači se kod kuhanja daje 10 grama soli i malo svježeg maslaca, da kuhan bude lijepo bijel.

Šparga je dosta kuhana, kad su joj glavice (ne stapke) mekane. Ako je prekuhaš, izgubit će najfiniji okus i miris. Kažu, da se šparga finije i brže skuha, ako se stavi u vodu tako, da joj glavice budu okrenute dolje.

Nema pravila, kako dugo treba zelenje kuhati. To nije kod svakog jednako. A zavisi i od toga, koliko ga kuhaš. Ako je suho ljeto, zelenje teže postane mekano. Mlado se zelenje samo kratko vrijeme kuha i pirja. Vodu, u kojoj se zelenje kuhalo, nemoj baciti, nego je upotrebi za juhu, jer su u njoj ostale vrlo važne sastojine kuhanjem zelenja. S. A.

Puževi u cvjetnjaku. Da očuvamo cvjetnjak od tih neželjenih gostiju, posut ćemo cvjetne gredice superfosfatom. To smijemo učiniti ranim jutrom za vrijeme rose, ili iza kiše.

Kako se čuva stol u blagovaonici? Pod stolnjak podmetne se sukneni ili pusteni prostirač. Tako ćemo sačuvati stol od tragova, koji ostaju od tople zdjele; a ni posude ne lupa po stolu, ako je pod stolnjakom prostrta deblja podloga.

Da nam ne zarđa utija. Poslije svršenog rada treba donji dio pegle ili utije namazati običnim uljem, onim, koje se upotrebljava za gorivo; ili onim kojim se začinja salata. Zatim se uzme komad flanela ili sukna, te se tim tare sve dotle, dokglegod se ne osuši. Tako radeći ne će se pojaviti rđa na utiji.

Ivan Sitarić

Priča u stripovima

U carstvu papiga

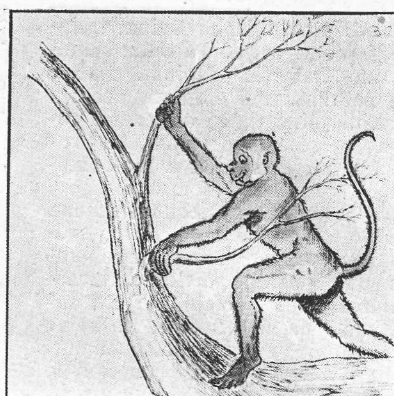
Napisao i nacrtao Ivo Ciko

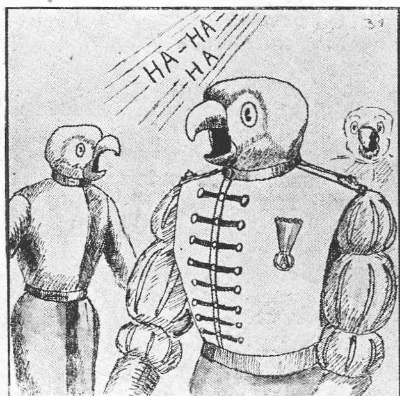
28. Druga skupina papiga, koja je pristajala uz Arakangu, izvadi mačeve i pođe u pomoć svom miljeniku.

29. Papige, mjesto da vijećaju, stvorile su od skupštine bojno polje. Kralj je uzalud molio da se umire.

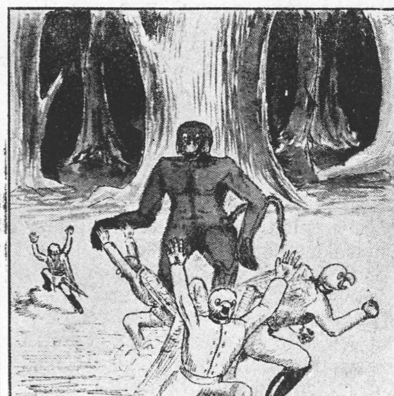
30. Strašan smijeh zaori iz visine. Borcima ispadoše mačevi iz ruku. Nitko nije shvaćao, što se događa.

31. Jedno tamno klupko bubne iz visine među uplašene papige. »Zelena avet! Zelena avet!« čuo se krik iz svih grla.

33. Među papigama se pojavio kao neki div nakešeni majmun. Papige su bježale bez glave na sve strane kriješteći uplašeno.

34. U silnom strahu digle su se papige u zrak ostavivši na bojištu i oružje i kape. One, koje nisu mogle letiti, jurile su velikom brzinom prema šumi.

(Nastavit će se.)

ZANIMLJIVOSTI

ZALIHE UGLJENA procjenjuju se na 7400 milijarda tona. Svake godine izvadi se po prilici 1500 milijuna tona; poznata zaliha ugljena dostajala bi dakle još za pet tisuća godina.

HELIJ JE JEDINI ELEMENAT, koji je bio otkriven prije na suncu nego na našoj zemlji i to spektroskopski. Otuda mu ime od grčkoga helios=sunce.

DNEVNA ŠTAMPA u Sjedinjenim Državama i Kanadi izbaci na dan po 42 milijuna primjeraka.

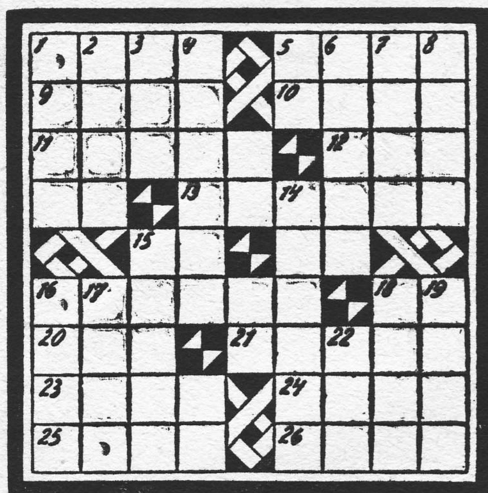
ZRNA KAVE sadržavaju više od 10 posto ulja, koje se kod varenja kave nikako ne mijenja, tako da se iz taloga kave dade izlučiti i onda se može upotrebljavati za proizvodnju sapuna.

NOVA ZILANDA je, kažu, najzdravija zemlja. — Podneblje je ondje tako povoljno, da stanovnici ne boluju ni od tropskih, ni od sjevernih bolesti. Ipak je ondje na stotine hrvatskih iseljenika (osobito iz Dalmacije) trajno obolilo od kostobolje radeći na kopanju smole.

PILEĆE SRCE KUCA 28 GODINA. U Rockefellerovu zavodu prestalo je ove zime kucati srce pileta, koje su ondje čuvali od 12. siječnja 1912. u posebnoj biologijskoj rastopini. Radilo se o jednom od pokusa slavnoga američkog liječnika Aleisa Carrela, koji sad još ne zna, zašto je to pileće srce prestalo raditi.

BALON PROŠAO 13.000 MILJA. Učenici jedne škole u Verdunu (Kanada) napunili su balon velik kao nogometna lopta plinom i pustili. Za 42 dana prevalio je balon put od 13.000 milja prošavši Atlantski ocean, Evropu i Aziju i napokon je uhvaćen u Singapuru (na jugu Azije).

POLICIJA NA VOLOVIMA. Na otoku Borneu policijski stražari obilaze stražu ne na konju nego na volovima. Mjesto uzde, koju bi vô malo pomalo prekinuo, provuku kroz nozdrve vola obični konop.

Križaljka

Složio V. Kereković

V o d o r a v n o: 1. grad u Italiji (kosi toranj!), 5. ostaci vatre, 9. vrt, zem. raj (u st. zavjetu), 10. nije velika, 11. politička jedinica, 12. kosa (kajk.), 13. ćilim (tuđ.), 15. pok. zamjenica, 16. crkvena čast (tuđ.), 18. uzvik, zov, 20. cijev (tuđ.), 21. dio mise, 23. običaj (turc.), 24. skroman (bez prvog slova), 25. belgijski grad, 26. žensko ime od milja.

O k o m i t o: 1. poznata tvornica cipela, 2. pog. božanstvo, 3. punica i . . ., 4. ime pisca »Le crime de Silvestre Bonnard«, 5. pamet, 6. morska ptica, 7. pribor za rad, 8. rod, vrsta, 14. trešnja, 15. zemlja, određeni kompleks (tuđ.), 16. zlatni grad, 17. donosi djecu, 18. prezime našega kompozitora, 19. prorok (u kitu!), 22. lat. »jedem«.

Z A V A Š U Z A B A V U

KAD SAT NE IDE DOBRO. O n a: »I ti se usuđuješ doći kući sada u jutro, u tri sata?!«

O n: »Molim, draga moja, samo nemoj pretjerivati, jer ti dobro znaš, da naš sat ide za čitavih pet minuta naprijed . . .«

NA PUTU IZ SPLITA. P u t n i k: »A što to nosite u ovoj boci?«

P u t n i c a: »More.«

P u t n i k: »Pa što onda niste barem bocu napunili?«

P u t n i c a: »Nemoguće, jer bi se prigodom nastupa plime prelila!«

NA PLESU. A: »No, Marijana u istinu nije baš tako ružna, kako ti to veliš!«

B: »Pa i nije — ona samo tako izgleda . . .«

ISTINA. S i n e k: »Vidiš, tata, ja ipak mogu nešto, što ti ne možeš.«

O t a c: »A što to, sinko?«

S i n e k: »Rasti.«

JEZIK: »Oče, zašto se veli materinji jezik, a ne jezik očev?«

O t a c: »Čekaj, sinko, dok se jedanput oženiš, već ćeš vidjeti!«

NA SUDU. »Da li je automobil, koji je pregazio vašu kravu, jurio proti zakonskim propisima?«

»Naravski, gospodine suče.«

»Koliko je kilometara na sat prevaljivao?«

»To ne mogu reći, jer nisam čitav sat gledao, kako juri.«

VJEČNOST. A.: »Vječnost je nešto, što se ne može ni zamisliti ni osjetiti.«

B.: »Varaš se! Ja sam je i te kako osjetio, kad sam kupio pokućstvo na otplatu.«

KOD ČAŠICE RAZGOVORA. A.: »Jeste li i vi neutralac?«

B.: »Ne! Ja sam Francek Bobić.« Sabrao S. T r - s k i

Rješenje treba poslati do 8. lipnja. Među odgonetače podijelit će se 20 lijepih knjiga.

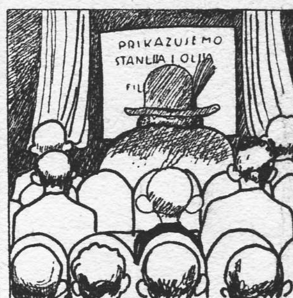
NAGRAĐENI U BR. 11-12

10 knjiga dobio je J. Mamić iz P. Po 5 knjiga V. Pech iz S. i Lj. Ojčić iz R. Po 3 knjige K. Kitsh iz P., B. Prijić iz K. i R. Postružin iz P. Po 2 knjige D. Živić iz Ž., L. Sakač iz K. i V. Šeher iz S. Po 1 knjigu N. Cvetković iz B., K. Fuchs iz Osijeka, V. Sabljak iz K. D., M. Pintar iz J., P. Blažević iz D., N. Stančer iz K., Š. Kozulić iz I., J. Štimac, Kriš. Đačko Bratstvo II., L. Šipek, M. Segedi i B. Glowatzky iz Zagreba, H. Jesenek iz G., A. Kovačević iz K., K. Legac iz S., M. Hadrović iz S. I. Z., Don I. Gregor iz Ž., A. Bumber iz S., s. V. Konjarek iz M. B., F. Grabar iz L., J. Burek iz G., V. Zec iz R.

Dobrijan gleda predstavu

Kada posla više nema,
u kino se čika sprema.

Pred njime se gospa koči,
Dobrijanu zakri oči!

»Maknite se,« on joj kaže,
al mu ništa ne pomaže.

Dosada ga teška svlada,
zaspao je čika tada!

Ilustrovani list „Obitelj" stoji 1·50 Din po broju. Pretplata na list zajedno s jednim romanom u knjizi stoji 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed. Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 24-403. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.531 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu.